

“ยาละลายลิ่มเลือด” รักษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบและอุดตัน

ศูนย์ : ศูนย์สมองและระบบประสาท

บทความโดยแพทย์ : นพ. ชาญวิทย์ อนุเคราะห์วิทยา

ภาวะสมองขาดเลือด เกิดขึ้นเมื่อเลือดที่จ่ายไปยังสมองส่วนต่างๆ ถูกขัดจังหวะ ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลอดเลือดสมองตีบและอุดตัน ทำให้ขัดขวางการลำเลียงเลือด ซึ่งนำออกซิเจนและสารอาหารไปเลี้ยงเซลล์สมอง เนื้อสมองก็จะเริ่มตาย ส่งผลให้สมองสูญเสียการทำงานที่จนเกิดอาการของอัมพฤกษ์ อัมพาต หรือร้ายแรงถึงขั้นเสียชีวิตได้
ถ้าเห็นคนในบ้านหรือผู้ใหญ่ มีอาการอ่อนแรง แขนขาชาครึ่งซีก ปากหรือหน้าเริ่มเบี้ยว เหมือนจะเป็นอาการของโรคหลอดเลือดสมอง ให้รีบนำส่งโรงพยาบาลให้เร็วที่สุด เพื่อรับการรักษาดวยการฉีดยาละลายลิ่มเลือดอย่างทันท่วงที

รู้จัก...ยาละลายลิ่มเลือด

ยาละลายลิ่มเลือด (rtPA) เป็นยาที่มีฤทธิ์กระตุ้นให้ก้อนเลือด หรือลิ่มเลือดที่แข็งตัว
บดอัดเส้นทางการไหลของเลือดสลายตัวและละลายไป
ช่วยให้เลือดและออกซิเจนไหลเวียนไปยังบริเวณที่เคยมีการอุดตันของลิ่มเลือดได้อีกครั้ง
เพื่อเปิดทางให้เลือดสามารถวิ่งไปเลี้ยงสมองได้เป็นปกติ
และหยุดความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเนื้อเยื่อหรืออวัยวะที่ได้รับผลกระทบ

การรักษาด้วยยาละลายลิ่มเลือดเหมาะกับใคร

การให้ยาละลายลิ่มเลือด โดยปกติจะใช้รักษาผู้ป่วยที่เกิดภาวะอุดตันของหลอดเลือดเฉียบพลัน อายุมากกว่า 18 ปี
มีขนาดของสมองขาดเลือดไม่ใหญ่เกิน 1 ใน 3 ของสมองครึ่งซีก รวมทั้งผู้ป่วยจะต้องมาถึงโรงพยาบาลไม่เกิน 4.5
ชั่วโมง นับตั้งแต่เริ่มมีอาการ ที่สำคัญไม่มีข้อห้ามในการให้ยาละลายลิ่มเลือด
และผู้ป่วยหรือญาติเห็นประโยชน์มากกว่าข้อเสีย และตัดสินใจให้รักษาด้วยวิธีนี้
โดยแพทย์จะทำการฉีดยาละลายลิ่มเลือดทางหลอดเลือดดำ เพื่อละลายลิ่มเลือด
หรือก้อนไขมันที่ปิดกั้นหลอดเลือดอยู่ออก ส่งผลให้หลอดเลือดที่อุดตันนั้นกว้างขึ้น
ช่วยให้เลือดกลับไปเลี้ยงสมองอีกครั้ง

ข้อดีของการรักษาด้วยยาละลายลิ่มเลือด

- เนื้อสมองส่วนที่ขาดเลือดฟื้นตัว
- ลดอัตราความพิการ อัมพฤกษ์ อัมพาต
- ลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ป่วยที่มีลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดสมอง

ข้อห้ามในการให้ยาละลายลิ่มเลือด

ผู้ป่วยที่เป็นโรคหลอดเลือดสมองตีบและอุดตัน มีภาวะสมองขาดเลือดที่มาทันเวลา 4.5 ชั่วโมงนั้น
ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถรักษาด้วยการฉีดยาละลายลิ่มเลือดได้
ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามหลักทางการแพทย์ และในกรณีต่อไปนี้
มีอาการของโรคหลอดเลือดสมองตีบและอุดตันที่ไม่ทราบเวลาที่เริ่มเป็นอย่างชัดเจนหรือมีอาการภายหลังตื่นนอน
มีอาการเลือดออกใต้ชั้นเนื้อเยื่อหุ้มสมอง มีเลือดออกในทางเดินอาหารหรือทางเดินปัสสาวะภายใน 21 วัน
มีประวัติผื่นดำตีใหญ่ภายใน 14 วัน ระดับน้ำตาลในเลือดต่ำมาก ความดันโลหิตสูง มีอาการชัก ภาวะตับวาย
การแข็งตัวของเลือดผิดปกติ อุบัติเหตุที่รุนแรงต่อศีรษะ พบเลือดออกหรือมีการบาดเจ็บ
กระดูกหักจากการตรวจร่างกาย พบการเปลี่ยนแปลงในระยะแรกของหลอดเลือดสมองตีบขนาดใหญ่ เช่น
พบสมองบวม รวมถึงภาวะอื่นๆ ที่มีโอกาสเลือดออกภายในอวัยวะที่สำคัญ และไม่สามารถหยุดห้ามเลือดได้
ก็ไม่ควรให้ยาละลายลิ่มเลือด

เช็คสัญญาณเตือนของภาวะหลอดเลือดสมองตีบและอุดตัน

หากผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง มีสัญญาณเตือนของภาวะหลอดเลือดสมองตีบหรือตันเฉียบพลัน ควรรีบนำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลโดยทันที ซึ่งมีอาการที่สังเกตได้ ดังนี้

1. แขนขาอ่อนแรงครึ่งซีกหรือทั้ง 2 ข้าง
2. พูดไม่ชัด ลิ้นแข็ง
3. ปากเบี้ยว
4. การรับฟังบกพร่องหรือฟังไม่เข้าใจ
5. เวียนศีรษะ ร่วมกับเดินเซ ทรงตัวไม่อยู่
6. ตามัว มองเห็นภาพซ้อน
7. ซึม ไม่รู้สึกตัวทันที

สำหรับผู้ที่มีอาการของโรคหลอดเลือดสมองตีบและอุดตัน ที่ผ่านการรักษาโดยแพทย์จนพ้นวิกฤติแล้ว ควรปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัด รวมทั้งรับประทานยาตามที่แพทย์กำหนดอย่างสม่ำเสมอ ไม่ปรับยาและหยุดยาเอง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนจากยา หรือเกิดโรคหลอดเลือดสมองเป็นซ้ำอีกได้